

УДК 811.111.373.613

ГІБРИДНІ НОМІНАЦІЇ З КОМПОНЕНТОМ *MAORI* В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ

Л.В. Герман, канд. філол. наук, В.О. Турченко, канд. філол. наук (Харків)

Стаття присвячена проблемі гібридних утворень в англійській мові Нової Зеландії. Розглядаються гібридні номінації, утворені поєднанням ендогенного (англійського) і екзогенного (маорійського) лексичного матеріалу, а саме маорійського слова *Maori* та англійського афікса чи слова. Описуються способи творення цих номінацій: афіксація, словоскладення та словосполучення і визначається їх продуктивність; виділяються періоди активного утворення цих номінацій та приводиться їх тематична класифікація. Досліджується функціонування гібридних номінацій в сучасному новозеландському публіцистичному дискурсі, вилученому з газети “The Press” за 2015 р. і визначаються 17 найчастотніших номінацій.

Ключові слова: гібрид, дискурс, номінація, функціонування, утворення.

Герман Л.В., Турченко В.А. Гибридные номинации с компонентом *Maori* в английском языке Новой Зеландии. Статья посвящена проблеме гибридных образований в английском языке Новой Зеландии. Рассматриваются гибридные номинации, образованные соединением эндогенного (английского) и экзогенного (маорийского) лексического материала, а именно маорийского слова *Maori* и английского аффикса или слова. Описываются способы образования этих номинаций: аффиксация, словосложение и словосочетание и определяется их продуктивность; выделяются периоды активного образования номинаций и дается их тематическая классификация. Исследуется функционирование гибридных номинаций в современном новозеландском публицистическом дискурсе, выделенных в газете “The Press” за 2015 г. и определяются 17 наиболее частотных номинаций.

Ключевые слова: гибрид, дискурс, номинация, функционирование, образование.

Herman L.V., Turchenko V.O. Hybrid nominations with “Maori” component in New Zealand English. The article is concerned with the problem of hybrid creations in the English language of New Zealand. Hybrid nominations created by combining the endogenic (English) and exogenic (Maori) lexical material, presented by the component “Maori” and the English affix or word are considered. The ways of forming these nominations are described: affixation, word-compounding and word combinations and their productivity is defined; the periods of their active coinage are defined as well as their thematic classification is given. The hybrid creations functioning in the modern New Zealand publicistic discourse taken from the newspaper “The Press” is regarded; 17 the most frequent nominations are determined.

Key words: discourse, functioning, hybrid, nomination, creation.

Однією з характерних особливостей словникового складу новозеландського національного варіанта англійської мови (НЗА) у сучасних умовах є наявність в ньому значної кількості запозичень з маорійської мови та утворення на їх основі гібридних номінацій. Саме ця особливість створює основну локальну відмінність НЗА від інших.

Якщо питання, які стосуються визначення терміна “запозичення”, шляхів проникнення в мову-реципієнт, причин запозичання, видів запозичень, деяких особливостей адаптації в іншій мові, є дос-

татньо вивченими у вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці, то проблема гібридного творення на сьогодні знаходиться на стадії розробки. Це питання досліджується такими вченими, як І.Б. Аккурадова [1], Т.Н. Шарапова [8], Л.Б. Ткачова [6], С.В. Гриньов [3], В.Г. Шемет [9], Е. Хауген [7] та ін., які у своїх працях торкаються цієї проблеми, проводячи розвідки на матеріалі різних мов та у різних аспектах. Так, І.Б. Аккурадова [1] розглядає гібридне словоскладення на матеріалі німецької мови, де до утворення слів-комполітів залу-

чені англіцизми, та виділяє продуктивні способи їх творення; Л.Б. Ткачова [6] висвітлює явище гібридизації у контексті науково-технічного перекладу; Т.Н. Шарапова [8] вивчає специфіку гібридного творення англо-німецьких термінів у галузі біоніки; а М.Н. Озоліна [4] досліджує англо-німецькі гібридні утворення економічної терміно-системи; Н.Ю. Суворкіна [5] проводить компаративний аналіз складних слів з компонентами-англіцизмами у російській та німецькій мовах; В.Г. Шемет [9] вивчає семантику та структуру гібридних композитів з іншомовними префіксоїдами на матеріалі української мови; Е. Хауген [7] торкається цього питання з точки зору теорії мовних контактів. Що стосується проблеми, якій присвячена наша розвідка, то вона не була ще об'єктом спеціального вивчення, хоча на наявність таких лексичних утворень в НЗА вказують деякі зарубіжні лінгвісти: Дж. Макалістер, Е. Шнейдер [11; 14] та ін., – звідси і впливає актуальність нашого дослідження.

Зазначимо, що існують різні точки зору щодо визначення поняття “гібридне утворення”. Так, С.В. Гриньов визначає його як “змішане запозичення, де одна частина лексеми запозичується, а друга – перекладається або існує в мові” [3]. Лексикон Мецлера трактує гібридне утворення як “складну або похідну лексему, складові якої запозичені з різних мов” [10]; О.С. Ахманова називає гібридом або схрещуваням словом “змішування слівотворчих елементів різних мов” [2]; Л.В. Ткачова трактує гібридне утворення як поєднання ендегенного (внутрішнього походження) і екзогенного (зовнішнього) лексичного матеріалу [6]. Саме останнє визначення і лежить в основі нашого розуміння гібридного утворення, яке номінує той чи інший предмет, поняття чи явище. До гібридних номінацій ми відносимо похідне слово, складне слово чи словосполучення, які утворені із залученням маорійського (екзогенного) та англійського (ендогенного) мовного матеріалу.

Об'єктом розвідки є гібридні утворення, представлені лексичною одиницею “Maori”, (запозиченою НЗА в 1814 р), поєднаною з англійським афіксом чи словом. Вибірка здійснювалася за словником Г. Орсмана [12]. Кількість цих утворень, за нашими підрахунками, становить 136 номінацій.

Предметом дослідження є: способи творення гібридних номінацій; виділення періодів їх активного творення та функціонування у сучасному новозеландському публіцистичному дискурсі. Було проаналізовано 1300 текстових фрагментів, вилучених з газети “The Press” за 2015 р. [13].

Відомо, що маорійсько-англійські номінації утворюються згідно зі слівотворчими моделями англійської мови. Безперечно, що найбільша кількість номінацій утворена шляхом словоскладення та словосполучення (119 одиниць), оскільки це найбільш економічний спосіб номінування предметів, явищ і понять. Запозичений елемент Maori має, як правило, фіксовану у слові чи словосполученні позицію і є його першим компонентом:

e.g. <i>Maorihead</i>	<i>Maori renaissance</i>
<i>Maoriland</i>	<i>Maori church</i>
<i>Maoribug</i>	<i>Maori war</i>

Але трапляються і такі утворення, у яких Maori займає фінальне положення (це поодинокі випадки):
e.g. *pan-Maori town* *Maori*
half-Maori *white Maori*

Щодо кількості компонентів у складі гібридного утворення нами зафіксовані дво- і трикомпонентні. Поміж них двокомпонентних – 112 (*Maori bread, Maori gooseberry*); трикомпонентних – 7 (*Maori All Blacks, Maori King movement*). Перші з них утворені за участю таких частин мови, як N+N (*Maoriland, Maori rabbit*), Adj+N (*urban Maori, white Maori*); поодинокі випадки сполучення N+PII (*Maori-bred, Maori-owned*). Трикомпонентні представлені структурами N+N+N (*Maori Land Court, Maori King Movement*) або N+Adj+N (*Maori All Blacks*).

Афіксальні номінації включають 17 лексичних одиниць, 6, із яких утворені префіксацією типу *anti-Maori, pre-Maori*, 11 – суфіксацією: *Maorism, Maoridom*. Поміж префіксів виділені нами: *anti-, pre-, non-, pro-, un-*; серед суфіксів: *-hood-, -ish, -ism-, -ize, -tion, -dom, -ify*.

Утворення гібридних номінацій викликано необхідністю найменування нових предметів, явищ, понять, з якими зіткнулися новозеландці (як маорі, так і пакеха) у нових умовах життя і для яких не існувало в англійській мові відповідної лексичної одиниці. Наприклад, *Maori English* (1926 р.) – ця номінативна одиниця була створена для позна-

чення соціально-етнічного діалекту НЗА, яким користуються і понині як новозеландці маорійського походження, так і пакеха, які прагнуть виразити свою солідарність з маорі в їх боротьбі за відродження маорійської культури та мови.

Ці утворення мають певну тематичну віднесеність. Нами виділені такі соціально-комунікативні сфери їх функціонування:

1) історичні події, соціально-політичне життя маорі:

e.g. *Maori war* “a European-oriented term for the wars of the 1860s”;

Maori Congress “a group of Maori tribal representatives come together to discuss Maori concerns and present to the Government and public”;

Maori chief “a name for a Maori tribal leader”;

2) побут, страви:

e.g. *Maori oven* “hangi, earth oven”;

Maori hut “one built or made in former Maori fashion”;

Maori tea “an infusion of tea-tree or biddy-bid leaves”;

3) рослинний і тваринний світ:

e.g. *Maori lemon* “a cross between an orange and a lemon”;

Maori-bug “a black beetle”;

Maorinut “a karaka berry or kernel prepared by soaking, steaming and drying”;

4) країна та населення:

e.g. *Maoriland* “New Zealand as a land of Maori, pre-Pakeha”;

Maoridom “the Maori people collectively, their cultural and spiritual heritage”;

Maorilander “a New Zealander born white, a New Zealander”;

5) одяг, взуття:

e.g. *Maori shoes* “Maori sandals, puraerae”;

Maori skirt “piupiu”;

6) система освіти, спрямована на відродження маорійських цінностей, мови:

Maori immersion school “a type of school created to revive Maori language”;

Maori Language Commission “a state organ created to revive Maori language”;

7) організації маорійців:

e.g. *Maori Land Court* “a judicial authority set up in 1865 to settle legal and customary questions about the title and disposition of Maori-owned land and related matters”;

Maori Mission “any of various organizations established to advance Christian religious, educational or charitable work amongst the Maori”.

Лексична одиниця Маорі, яка потрапила до словникового складу НЗА, мала початкове значення: 1. adj. “normal, usual, ordinary; native or belonging to New Zealand, Maori”; 2. n. “a person of the native race, a New Zealander”. Згодом, розширивши свій семантичний об’єм, позначала також: “the Maori language”, “a Cook Island Polynesian and the Polynesian language”. Потрапивши до словника НЗА, вона почала асимілюватися не тільки у фонетичному, граматичному аспектах, а й у словотворчому плані, утворюючи похідні, слова-композиції та словосполучення, але на це потрібен був певний час. Розглянувши весь корпус гібридних номінацій з компонентом Маорі та проаналізувавши історію їх творення, нами були виділені три періоди їх активності: 1820–1860-ті рр. (34 номінації); 1870–1960-ті рр. (73 одиниці); 1970-ті – понині (29 утворень).

Протягом першого періоду були утворені: похідні (*philo-Maori* (1864); *Maoricize* (1859); *Maoridom* (1860); *Maorified* (1840)); слова-композиції (*Maori-bred* (1854)); словосполучення (*Maori potato* (1820), *Maori wife* (1847), *Maori Bible* (1860), *Maori melon* (1844), *Maori chicken* (1857) та ін.). Це були номінації на позначення рослинного і тваринного світу Нової Зеландії, предметів побуту, одягу, релігії та культури маорійців.

Протягом другого періоду словником Г. Ормана [12] були зафіксовані такі утворення: похідні (*Maorization* (1928), *Maorihood* (1946)); слова-композиції (*Maorihead* (1906), *Maori-owned* (1936), *Maoriland(er)* (1893); словосполучення (*Maori bread* (1890), *Maori peach* (1920), *Maori fire* (1927), *Maori Parliament* (1879), *Maori English* (1926) тощо). Наведені приклади свідчать, що це були гібриди, які позначали реалії, предмети, поняття, що з’явилися вже у період співіснування маорійців та британських переселенців в межах одного новозеландського соціуму в умовах тривалого культурного та мовного контактування. Це були номінації на позначення країни та її жителів (*Maoriland*, *Maorilander*), соціально-політичного життя (*Maori Parliament*, *Maori battalion*), культурного (*Maori concert* (1943), *Maori flute* (1917)); освіти (*Maori dictionary* (1881) та ін.; продовжується процес

утворення флористичних та фауністичних термінів (*Maori pony* (1925), *Maori oats* (1908) тощо). З 1970-х рр. почали з'являтися гібридні утворення на позначення відродження культури та мови маорі (*Maori revival*, *Maori immersion school* тощо).

Розглянувши способи творення гібридних англо-маорійських номінацій, їх тематичну класифікацію, виділивши етапи їх активності творення, визначимо їх функціонування у сучасному новозеландському публіцистичному дискурсі, який був вилучений нами з новозеландської газети "The Press" (за 2015 р.). Як показали наші спостереження, із 34-х номінацій, які були утворені протягом першого періоду, нами зафіксовані лише 13 в такій кількості: *philo-Maori* (2), *Maoridom* (42), *Maori calendar* (10), *Maori church* (5), *Maori swing* (1), *Maori track* (1), *Maori potato* (8), *Maori wife* (2), *Maori school* (11), *Maori oven* (3), *Maori chief* (4), *Maori fashion* (2), *Maori war* (6).

e.g. *The regatta not only had Maoridom on show, they also had woodchopping, highland dancing and other things as well,*» he said. «*It was showing the best of both worlds in some respects.*» [March 18, 2015]

The competition has been running for 50 years and aims to raise te reo among young Maori school students. [August 27, 2015]

Medium-rare lamb or beef, watercress, spuds infused with beautiful New Zealand flavours kawakawa and karengo. A good cut of filet mignon with a spiced apple and plum chutney, Maori potatoes tossed in a horopito and pikopiko pesto and a fresh watercress salad. [October 6, 2015]

Із зафіксованих у другому періоді 73-х номінацій в сучасному публіцистичному дискурсі виділяються 29 номінацій: *anti-Maori* (6), *half-Maori* (4), *pro-Maori* (4), *Maori-bug* (2), *Maori-head* (11), *Maori-owned* (13), *Maoriland* (50), *white Maori* (2), *Maori axe* (1), *Maori bread* (1), *Maori concert* (4), *Maori Contingent* (19), *Maori Council* (8), *Maori doctor* (2), *Maori English* (11), *Maori flute* (2), *Maori unit* (10), *Maori problem* (2), *Maori skirt* (2), *Maori Party* (69), *Maori Concert Party* (3), *Maori War medal* (1), *Maori Trustee* (1), *Maori way* (1), *Maori welcome* (14), *Maori boy* (7), *Maori Queen* (11), *Maori Battalion* (28), *Maori dictionary* (5).

e.g. *I am not Maori. I am not anti-Maori. I agree*

that Maori are not adequately represented on our council. I do not believe that a Maori ward is the way to remedy that... [May 19, 2015]

New Maori Party co-leader Marama Fox has brought «fresh energy and fresh eyes» to the party, her colleague Te Ururoa Flavell says. [December 18, 2015]

A fallen soldier in the Maori contingent at Gallipoli will be honoured there in a winning speech by his fourth-generation niece. [December 18, 2015]

Серед гібридних номінацій, що з'явилися протягом третього періоду, зараз нами зафіксовані лише 14: *non-Maori* (47), *pan-Maori* (2), *pre-Maori* (4), *Maori dog* (3), *urban Maori* (21), *Maori language* (78), *Maori pioneer* (8), *Maori seat* (26), *Maori All Blacks* (32), *Maori sidestep* (10), *Maori language renaissance* (8), *Maori language revival* (3), *Maori immersion school* (32), *Maori language Commission* (15).

e.g. *I love everything about NZ and our cuisine as well as Maori and non-Maori culture, we are lucky as a nation!* [December 10, 2015]

Dedication to reviving Maori Language has been rewarded at Tokoroa High School in the form of first place at the National Maori Language Awards. [November 25, 2015]

The petition was neither one side nor the other, it was just for the referendum. Personally I feel if you want to stand for council you should stand, there shouldn't be any shortcuts. It's the same with Parliament. There shouldn't be any Maori seats in Parliament. It's dividing the country. [May 16, 2015]

Протягом всього періоду гібридного творення найчастотнішими виявилися номінації: *Maoridom*, *Maori school*, *Maoriland*, *Maori-owned*, *Maorihead*, *Maori Contingent*, *Maori Party*, *Maori welcome*, *Maori Queen*, *Maori Battalion*, *non-Maori*, *urban Maori*, *Maori language*, *Maori seat*, *Maori All Blacks*, *Maori Language Commission*, *Maori immersion school*.

Отже, висока вживаність цих гібридних номінацій у сучасному публіцистичному дискурсі свідчить про значущість тих предметів, явищ та понять для новозеландців, номінаціями яких є згадані вище гібридні утворення. Сподіваємося на те, що творення гібридних номінацій з компонентом Маорі буде продовжуватися і в майбутньому.

Перспективою нашого подальшого дослідження можуть стати гібридні номінації з іншими маорійськими ключовими запозиченими словами (наприклад, *kiwi* та *pakeha*).

ЛІТЕРАТУРА

1. Аккуратова И.В. Некоторые тенденции в гибридном словосложении современного немецкого языка / И.В. Аккуратова // Вестник МГЛУ. – 2013. – Вып. 18. – С. 7–14. 2. Ахманова О.И. Словарь лингвистических терминов / Ахманова О.И. – Изд. 4-е. – М. : КомКнига, 2007. – 576 с. 3. Гринев С.В. Введение в терминологию / С.В.Гринев. – М. : Моск. лицей, 1993. – 309 с. 4. Озолина М.Н. Англо-немецкие гибридные образования экономической терминосистемы современного немецкого языка : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / М.Н. Озолина. – М., 2008. – 276 с. 5. Суворкина Н.Ю. Сложные слова с компонентами в русском и немецком языках : дис. канд. филол. наук : 10.02.04 / Н.Ю. Суворкина. – Орел, 2004. – 209 с. 6. Ткачева Л.В. Основные закономерности английской терминологии / Л.В. Ткачева. – Томск : Изд-во Томского ун-та, 1987. – 200 с. 7. Хауген Э. Процесс заимствования / Э. Хауген // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1972. – Вып. 6. – С. 344–382. 8. Шарапова Т.Н. Возникновение немецких гибридных терминов бионики как следствие процесса глобализации / Т.Н. Шарапова // Омский науч. вестник, 2009. – Вып. 3. – С. 117–119. 9. Шемет В.Г. Семантика та структура композитів з іншомовними префіксоїдами із значенням інтенсивності / В.Г. Шемет // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – Вип. 5. – С. 119–122. 10. Friederike Sch. Metzler Lexicon Sprache / Sch. Friederike. – Weimar : Metzler, 2005. – 782 s. 11. Macalister J. A dictionary of Maori Words in NZE / J. Macalister. – USA : Oxford University Press, 2005. – P. 15–25. 12. Orsman H. The dictionary of New Zealand English / H. Orsman. – Auckland : Oxford University Press, 1997. – 965 p. 13. The Press [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stuff.co.nz/the-press/> 14. Shneider E. Post-Colonial English Varieties around the World / E. Shneider. – New York : Cambridge University Press, 2007. – 367 p.

REFERENCES

Ahmanova, O.I. (2007). *Slovar' lingvisticheskikh terminov* [Dictionary of linguistic terms]. Moscow: KomKniga

Akkuratova, I.V. (2013). Nekotorye tendencii v gibridnom slovoslozhenii sovremennogo nemeckogo jazyka [Some tendencies in hybrid word-compounding in modern German]. *Vestnik Moskov. gosud. lingvist. un-ta.* – Moscow. National Linguistic Univ. Messenger, 18, 7–14 (in Russian)

Friederike, Sch. (2005). *Metzler Lexicon Sprache*. Weimar: Metzler

Grinev, S.V. (1993). *Vvedenie v terminologiju* [The introduction to the terminology]. Moscow: Moskovskij licej

Haugen, Je. (1972). Process zaimstvovaniya [The process of borrowing]. *Novoe v zarubezhnoj lingvistike.* – New in foreign linguistics, 6, 344–382. (in Russian)

Macalister, J. (2005). *A dictionary of Maori Words in NZE*. USA: Oxford University Press

Orsman, H. (1997). *The dictionary of New Zealand English*. Auckland: Oxford University Press

Ozilina, M.N. (2008). *Anglo-nemeckie gibridnye obrazovaniya jekonomicheskoi terminosistemy sovremennogo nemeckogo jazyka*. Diss. kand. filol. nauk [The English-German hybrid economic terms' creations in modern German. Cand. philol. sci. diss.]. Moscow. 276 p. (in Russian)

Sharanova, T.N. (2009). Vozniknovenie nemeckih gibridnyh terminov bioniki kak sledstvie processa globalizacii [Appearance of German hybrid terms in bionics as the result of globalization process] . *Omskij nauchnyj vestnik.* – Omsk Scientific Messenger, 3, 117–119. (in Russian)

Shemet, V.G. (2009). Semantika ta struktura kompozitiv z inshomovnimi prefiksoidami iz znachennjam intensivnosti [The semantics and structure of the components with foreign prefixoids with the meaning of intensity]. *Naukovij chasopis nac. pedagog. un-tu im. M.P. Dragomanova.* – M.P. Dragomanov National Pedagog. Univ., Messenger, 5, 119–122. (in Ukrainian)

Shneider, E. (2007). *Post-Colonial English Varieties around the World*. New York: Cambridge University Press

Suvorkina, N.Ju. (2004). *Slozhnye slova s komponentami v russkom i nemeckom jazykah*. Diss. kand. filol. nauk [Compound words with components in Russian and German. Cand. philol. sci. diss.]. Moscow. 209 p. (in Russian)

The Press. Available at: <http://www.stuff.co.nz/the-press>

Tkacheva, L.V. (1987). *Osnovnye zakonomernosti anglijskoj terminologii* [Main tendencies of the English terminology]. Tomsk: Tomsk university Publ.